

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Merje Tuhkur

LASTEAIÄÕPETAJATE ARVAMUSED LUGEMISHUVI TOETAMISEST JA LUGEMISPESA
RAAMATUVALIKU MÕJUST 5–6AASTASTE LASTE LUGEMISHUVILE

Bakalaureusetöö

Juhendaja: eesti keele õpetaja Ilona Võik

Tartu 2025

Kokkuvõte

Lasteaiaõpetajate arvamused lugemishuvi toetamisest ja lugemispesa raamatuvaliku mõjust 5-6aastaste laste lugemishuvile

Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada, kuidas toetavad lasteaiaõpetajad laste lugemishuvi, millest lähtudes valitakse raamatuid lugemispessa ja milline on lasteaiaõpetajate arvates lugemispesa raamatute mõju 5-6aastaste laste lugemishuvile. Uurimuses kasutati kvalitatiivset uurimisviisi, viies läbi poolstruktureeritud intervjuud kaheksa lasteaiaõpetajaga. Selgus, et õpetajad kasutavad lugemishuvi toetamiseks erinevaid võimalusi: regulaarsed raamatukogukülastused, koostöö lapsevanematega, teemapõhine raamatute valik ning raamatute lõimimine lavastus-, loov- ja rollimängudesse. Lugemispesa raamatute valikul lähtutakse laste huvidest, käsitletavatest teemadest ja teoste kättesaadavusest, hinnatakse pildirohkust ja eakohast sisu. Uute raamatute lisamine lugemispessa äratav lastes huvi, soodustab iseseisvat uurimist ning pakub ideid mängudeks ja aruteludeks. Tulemused rõhutavad mitmekesise ja sihipärase raamatute valiku tähtsust lugemishuviga keskkonna kujundamisel ning pakuvad praktilisi soovitusi lasteaiaõpetajatele varase lugemishuvi toetamiseks.

Võtmesõnad: lugemishuvi, lugemispesa, lasteraamatute valik, õpetajate arvamused

Abstract

Kindergarten Teachers' Opinions on Supporting Reading Interest and The Impact of Reading Book Selection on Reading Interest of 5-6-Year-Old Children

The aim of the bachelor's thesis is to find out how kindergarten teachers support children's reading interest, based on which books are selected for the reading nest and what is the impact of reading nest books on reading interest of 5-6-year-old children in kindergarten teachers' opinion. The study used a qualitative research method, conducting semi-structured interviews with eight kindergarten teachers. It turned out that teachers support reading interest in various ways: regular library visits, cooperation with parents, theme-based integration of books and integrating books into staging, creative and role-playing games. The selection of books for the reading nest is based on the interests of children, the topics covered and the availability of books, the abundance of pictures and age-appropriate content. Adding new books to the reading nest arouses interest,

encourages independent exploring and offers ideas for games and discussions. The results emphasize the importance of diverse and targeted book choices in creating a reading-friendly environment and offer practical recommendations for kindergarten teachers to support early reading interest.

Keywords: reading interest, reading nest, selection of children's books, kindergarten teacher's opinions

Sisukord

Kokkuvõte	2
Abstract	2
Sissejuhatus	5
Teoreetiline ülevaade.....	6
Lugemispesa kui toetav keskkond.....	6
Õpetaja roll laste lugemishuvi toetajana	7
Raamatuvaliku põhimõtted lugemispesas	8
Töö eesmärk ja uurimisküsimused.....	9
Metoodika.....	9
Valim	10
Andmekogumine	10
Andmeanalüüs	11
Tulemused	12
Lasteaiaõpetajate võimalused lugemishuvi tõstmiseks	12
Lugemispessa raamatute valiku printsiibid	14
Raamatuvaliku mõju lugemishuvile.....	17
Arutelu.....	19
Töö piirangud ja praktiline väärtus	21
Tänuõnad	21
Autorsuse kinnitus.....	22
Kasutatud kirjandus.....	23
Lisa 1. Intervjuu kava.....	26

Sissejuhatus

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008) sätestab, et keele ja kõne õpetuse eesmärgiks koolieelses lasteasutuses on lapse huvi tekitamine lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu ning lugemise ja kirjutamise esmaste oskuste omandamine. Väga oluline on lugemishuvi tekkimine just varajases koolieas. Õpetajatel on tähtis roll lapse julgustamisel ja talle sobivate ja tähenduslike tekstide pakkumisel (Crippen, 2012). Lugemishuvil on samuti väga oluline roll lapse lugema õpetamisel. Kui lugemishuvi puudub või on vähene, võivad tekkida raskused lugema õpetamisel. Lugemispesa keskkond oma erinevate võimalustega annab lapsele võimaluse areneda kõikides kirja- ja lugemisoskuse valdkondades (Heroman & Jones, 2004).

Mõned varasemad uuringud (Vorobjovski, 2015; Taks-Titarenko, 2014) on näidanud, et nii õpetaja kui ka lugemispesa roll laste lugemishuvi tekkes on väga oluline. Lerkkanen jt (2012) uurisid lasteaialaste lugemis- ja matemaatikahuvi arengut ning seda, kuidas saab õpetaja selle arengut mõjutada. Uurimusest selgus, et mida rohkem rakendati lapsekeskset õpet, seda suurem oli laste motivatsioon lugemise vastu. Lugemispesa on lapsekeskse õppe üks võimalusi.

Maili Vesiko (2005) on uurinud Lugemispesa projektiga liitunud ja koolitusel osalenud õpetajate loodud lugemispesade toimimist, õpetajate ja laste arvamusi. Uuringutulemused kinnitasid seost lapse lugemishuvi ja lugemisoskuse vahel. Mida huvitatum laps kirjasõnast on, seda enam ta loeb ja tegeleb raamatutega. Anneli Laamann (2014) jõudis oma magistritöös järeldusele, et lugemispesaga rühmas oli kirjaoskust toetava õpikeskkonna kvaliteet vaatlusmõõdiku kõigis viies uuritud valdkonnas pisut kõrgem ning selgus ka Lugemispesa projekti kasutegur. Eelnimetatud töös uuriti kvantitatiivselt 15 lasteaiaühikuga õpikeskkonda.

Kaisa Kurik (2012) on oma töös uurinud, kuidas lasteaiaõpetajad kasutavad lastekirjandust kooliks ettevalmistamisel. Emily Stella Tintso (2018) on uurinud oma töös lasteraamatute valimist ja kasutamise viise laste lugemishuvi toetamiseks, mille tulemusena jõudis järeldusele, et õpetajad kasutavad lasteraamatuid kõigis õppe- ja kasvatustöö valdkondades.

Siinne töö erineb eelnevatest uurimistöödest vaatenurga poolest: uuritakse lasteaiaõpetajate arvamusi eelkõige lugemispessa valitud raamatute mõjust laste lugemishuvile. Seega on uurimisprobleem, et pole teada, mida arvavad lasteaiaõpetajad enda võimalustest tõsta laste huvi raamatute vastu ja kuidas seda lugemispesade kaudu teha.

Teoreetiline ülevaade

Lugemispesa kui toetav keskkond

Pittelkow ja Jacob (2004) leiavad, et eluks vajalikud väärtushinnangud kujunevad eelkooliealistel lastel välja just raamatutega kokku puutudes ning see omakorda toetab laste emotsionaalset, kognitiivset ja keelelist arengut. Raamatutega tutvumine ja lugemisega tegelemine peaks toimuma lapsele turvalises ja mugavas keskkonnas ning olema lõbus ja mänguline. Selleks, et lapsed saaks raamatutega sõbraks, et neil tekiks motivatsioon ja huvi tekstist aru saada, peaks need olema osa lapse igapäevaelust, nad vajavad lapsed lugemisvõimalust pakkuvat keskkonda kogu päeva jooksul (Pittelkow & Jacob, 2004; Schmidt, 2021). Motiveeriv lugemiskeskond peaks olema mugav ja hubane, et lastel tekiks kodune tunne. Koduse tunde tekitamiseks saab õpetaja kasutada kaltsuvaipasid, linikuid, kiiktooli jt esemeid. Kodusus teeb rühmaruumist ja lugemiskeskonnast midagi enam kui lihtsalt õppimise koha (Nugin, 2013).

Laste huvi toetamiseks on vajalik pakkuda lastele erinevaid eakohaseid valikuid ning pidevas muutumises olevaid vahendeid. See motiveerib lapsi lugemispesa iseseisvalt aktiivselt kasutama ning tagab laste igakülgse arengu. Keskkonna muutmine aitab kaasa laste loovuse arendamisele ja rakendamisele ning nad omandavad uusi praktilisi kogemusi (Nugin, 2013). Mõned varasemad uuringud (Taks-Titarenko, 2014; Vorobjovski, 2015) on näidanud, et nii õpetaja kui ka lugemispesa roll laste lugemishuvi tekkes on väga oluline. Lugemispesa keskkond oma erinevate võimalustega annab lapsele võimaluse areneda kõikides kirja- ja lugemisoskuse valdkondades (Heroman & Jones, 2004).

Lugemispesal pole ainuõigeid komponente ning see ei saa kunagi täiesti valmis, vaid täieneb kogu aeg (Pajo & Rüsse, 2013). Lugemispesa on ideaalne paik soodustamiseks lapse eluaegset lugemisharjumise kujunemist ja motivatsiooni. Sealse keskkonna kasutamise võimalused on piiratud, tuleb kasutada loovaid lahendusi ning julgustada ka lapsi seda tegema (Vesiko-Liinev, 2014). Muutunud õpikäsitusega seoses on oluline just õpetaja teadlikkus lugemispesa sisse seadmisel: nii lapsed ise, pered kui ka kogukond on lugemispesa loogiline osa. Õpetajad saavad vanemaid kaasata ühisesse ringi, et kõik osapooled saaksid arvamust avaldada ja loovad olla. See omakorda loob usaldusliku suhte õpetaja ja lapsevanemate vahel. Selged

kokkulepped ja koostöine õppimine võimaldavad lastel õppida koostööoskusi. Jürimäe jt (2021) sõnul on õpetajate, perede ja kogukonnakoostöö lastele eeskujuks.

Õpetaja roll laste lugemishuvi toetajana

Õpetaja saab aidata lastel kujuneda heaks lugejaks, kui ta võimaldab neil tutvuda mitmekesiste kirjandusteostega, luues neile nii hea õppimisvõimaluse kui ka motivatsiooni raamatutega tegelemiseks (Sweet, 2000). Kui laps kasvab kirjasõnast ümbritsetud keskkonnas, siis muutub juttude kuulamine ja raamatute vaatamine meelepäraseks tegevuseks. Lapsi innustab täiskasvanute eeskuju ning nad peaksid tunnetama naudingut, mida õpetajad, nende vanemad ja sõbrad lugemisest saavad (Pittelkow & Jacob, 2004). Lugemise ja kirjutamise funktsionaalsete aspektide näitlikustamiseks on oluline, et lapsed näeks õpetajaid ja teisi täiskasvanuid kirju kirjutamas, vaikselt või valjult lugemas, märkmeid tegemas, nimekirju koostamas või suhtlemiseks erinevad meediakanaleid kasutamas. Teiste lugejate eeskujul õpivad lapsed raamatuid hoidma, raamatulehti pöörama ning omandavad pildimaterjali toel uut sõnavara (Schmidt, 2021).

Kirjakeele ja selle toimimise mõistmiseks on oluline lastele lugeda ka individuaalselt või väikeses grupis, mitte ainult hommikuringis. Laste keele ja kirjaoskust arendades ning lugemishuvi tekitades loovad õpetajad võimalusi laste sotsiaalseks, emotsionaalseks, füüsiliseks ja vaimseks arenguks, samuti suurenevad laste põhioskused teistes valdkondades (Schmidt, 2021). Täiskasvanul on oluline roll lugemisse positiivse suhtumise kujundamisel ning selliste olukordade loomisel, kus lapsel oleks võimalik lugema õppida (Lerkkanen, 2007). Lugema ja kirjutama õpetamisel rõhutatakse tänapäeval üha rohkem laste huvide arvestamist, nende varasemaid kogemusi ja oskusi. Oluline on luua mitmekesiseid lugemissituatsioone, et lapsel tekiks ja püsiks huvi ning motivatsioon (Padrik & Hallap, 2008). Erinevate laste puhul peaks õpetaja lugemishuvi tekitamiseks kasutama erinevaid lähenemisviise. Ühele lapsele sobiv ei pruugi sobida teisele lapsele. Kui õpetaja eesmärgiks on laps nii raamatutest ja kirjandusest huvituma panna, kui ka lastele tähti ja sõnu õpetada, siis leiab ta mitmeid erinevaid meetodeid ja viise, kuidas lastes lugemishuvi tekitada ja lugema meelitada (Laamann, 2014). Nugini (2017) arvates toetab ettelugemine varases eas lapse sõnavara teket ja suulise kõne ning

eneseväljendusoskuse arengut. Lerkkaneni (2025) artiklist selgub, et kõige olulisem roll väikelaste kirjaoskuse toetamise puhul on õpetajal, kes õpetab lastele tähtede ja foneemide vahelisi seoseid ning lugemisoskust, pannes samas aluse ka lugemishuvile, teadmistele ja hoiakutele lugemise suhtes. Puksandi (2020) sõnul oli Eesti õpilaste lugemisoskus PISA 2018 uuringu järgi maailmatasemel, kuid see ei tähenda veel rahulolu. Lugemisoskust peab arendama pidevalt ja seda peavad tegema nii lasteaia- kui ka klassiõpetajad, kes panevad lugemisoskusele aluse, ka aineõpetajad arendavad oma aine tekstide mõistmist. Samuti tuleks tähelepanu pöörata lugemisosavuse suurendamisele: toetada õpilaste tekstimaailma mitmekesisust ja kujundada positiivset suhtumist lugemisesse, siis tuleb ka lugemirõõm. Puksandi (2020) sõnul saab õpetaja lapse suhtumist kujundada just isikliku eeskuju kaudu.

Raamatuvaliku põhimõtted lugemispesas

Lugemiskeskonda raamatute valimisel on oluline lähtuda laste vanusest, huvidest ning kultuurilistest eripäradest. Nooremad lapsed eelistavad enamasti lihtsa sisuga, ettearvatava lahenduse, nende jaoks tuttavate ja kogetud situatsioonidega raamatuid. Olulised on ka värvikirevad, selged, suured ja detailsed pildid (Heroman & Jones, 2004). Vanemad lapsed suudavad keskenduda pikemalt loo sisule ning hindavad enam ka huumorit ning fantaasiat sisaldavaid jutustusi, mis viivad neid erinevatesse paikadesse ja seiklustesse (*ibid.*). Braseli ja Levini (2016) järgi tuleks raamatute valikul lähtuda lastele juba tuttavatest igapäevategevustest, sest sellised lood võimaldavad lastel ära tunda iseennast, oma peret ja tuttavaid tegevusi, mis seonduvad nende varasemate kogemustega. Lapsed peaksid nägema end ümbritsevat mitmekülgset elu raamatutest, mida nad iga päev loevad.

Lastekirjanduse mitmekesisuse tõttu lasub õpetajate vastutus teha teadlikke otsuseid klassiruumi jaoks sobivate raamatute leidmisel (Crisp *et al.*, 2016). Tänapäevase maailma avastamine uue lastekirjanduse kaudu võimaldab arutleda nii tähtsate perekondlike suhete üle, mida on negatiivselt mõjutanud töö ja aeg, kui ka annab võimaluse lapsel orienteeruda sotsiaalses maailmas ning tegutseda edukalt kõikidel oma tegevusaladel. Tänapäevale keskendumise kaudu areneb lapse isikliku mina tunnetamine (Sulaiman, 2016). Uudiskirjanduse kasutamine annab võimaluse teemade mitmekesistamiseks ning selleks, et sisu kõnetaks last ka isiklikult. Soone

(2015) sõnul on raamatukogud valmis olema nii õpetajatele kui ka lastele partneriks nende lugejaks kasvamisel.

Töö eesmärk ja uurimisküsimused

Lugemishuvi tekitamine on uue, digimaailma sündinud põlvkonna jaoks olulise tähtsusega. Suur roll selles lasub lasteaedadel. Uurimisprobleemiks on asjaolu, et pole teada, mida arvavad lasteaiaõpetajad enda võimalustest tõsta laste huvi raamatute vastu ja kuidas seda lugemispesade kaudu teha. Sellest lähtuvalt on bakalaureusetöö eesmärk välja selgitada, kuidas toetavad lasteaiaõpetajad laste lugemishuvi, millest lähtudes valitakse raamatuid lugemispessa ja milline on lasteaiaõpetajate arvates lugemispesa raamatute mõju 5-6aastaste laste lugemishuvile.

Sellest tulenevalt sõnastati bakalaureusetööle kolm uurimisküsimust:

- 1) Millised võimalused on lasteaiaõpetajatel laste lugemishuvi tõsta?
- 2) Milliste printsiipide järgi valivad lasteaiaõpetajad raamatuid lugemispessa?
- 3) Kuidas saab lugemispesade raamatuvalik lasteaiaõpetajate arvates lugemishuvile kaasa aidata?

Metoodika

Selle uurimistöö eesmärk on välja selgitada, kuidas toetavad lasteaiaõpetajad laste lugemishuvi, millest lähtudes valitakse raamatuid lugemispessa ja milline on lasteaiaõpetajate arvates lugemispesa raamatute mõju 5-6aastaste laste lugemishuvile. Püstitatud eesmärgi saavutamiseks kasutati kvalitatiivset uurimisviisi, et kajastada intervjueeritavate isikliku ja sotsiaalse kogemuse uurimist, kirjeldamist ja tõlgendamist. Kvalitatiivse uurimisviisi puhul kasutatakse mugavusvalimina väikest arvu vastajaid (Laherand, 2008). Töös kasutatud meetod aitas ka uurimistöö tulemusi põhjalikumalt mõista (Õunapuu, 2014).

Valim

Selles uurimuses kasutati mugavusvalimit, mille moodustasid ühe maakonna lasteaiaõpetajad. Uuringus osalesid lasteaiaõpetajad, kes olid nõus koostööd tegema ning kellega oli kerge kontakti saada (Õunapuu, 2014). Mugavusvalimi kasutamisel ei tehta suuri ja põhjalikke järeldusi, kuna saadud vastused kajastavad uurijale kergemini kättesaadavate ja tuttavate inimeste hinnanguid (Rämmer, 2014). Selle bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada mõningate lasteaiaõpetajate arvamused, millest ei tehta suuri üldistusi ega järeldusi, seega on mugavusvalimi kasutamine õigustatud. Valimi moodustasid kaheksa lasteaiaõpetajat, kes töötavad sama maakonna lasteaedades ning kellel on erinev tööstaaž, mille tõttu võivad tulemused olla mitmekesised. Prooviintervjuuks võeti ühendust ühe samas piirkonnas töötava lasteaiaõpetajaga. Enamik intervjuusid lepidi kokku suuliselt, mõni kirja teel. Intervjuus osalemine oli vabatahtlik. Intervjuus osalenute taustaandmed on kajastatud tabelis 1.

Tabel 1. Uuringus osalenud lasteaiaõpetajate andmed

Õpetaja tähis	Tööstaaž lasteaias (aastates)
Õp1	4
Õp2	40
Õp3	19
Õp4	4
Õp5	16
Õp6	11
Õp7	40
Õp8	9

Uuritavate konfidentsiaalsuse huvides ei avaldata töös uuringus osalenute nimesid, need on asendatud lühenditega Õp1–Õp8. Intervjuus osalenute tööstaaž lasteaias jäi vahemikku 4 kuni 40 aastat, keskmiseks tööstaažiks jäi umbes 17,9 aastat. Õpetajate vanus oli vahemikus 27–64 aastat.

Andmekogumine

Selles töös kasutati kvalitatiivset uurimisviisi ning kõik andmed koguti poolstruktureeritud intervjuude abil. Poolstruktureeritud intervjuude käigus on võimalik lisada ja täiendada küsimusi, et saada intervjuueeritavalt võimalikult palju informatsiooni (Lepik *et al.*, 2014). Individuaalsete

intervjuude käigus oli küsimuste arv ja järjekord paindlik, et oleks võimalik küsida vajaduse korral täpsustavaid küsimusi (Õunapuu, 2014). Intervjuu salvestamiseks kasutati intervjueri isikliku telefoni helisalvestit, millelt hiljem laaditi helifail üles arvutisse. Intervjuuks planeeriti ligikaudu üks akadeemiline tund. Intervjuude läbiviimiseks koostati küsimused, mis lähtusid bakalaureusetöö uurimisküsimustest. Intervjuu põhiküsimusi oli 18, need on esitatud lisas 1. Enne intervjuu algust selgitati intervjueritavale teadustöö eetikast tulenevat konfidentsiaalsuse tagamist ning selgitati, et uuringus osalemine on vabatahtlik ning anonüümne (Teadustöö eetika, s. a.). Kõik uuringus osalejad andsid oma nõusoleku intervjuu salvestamiseks helisalvestiga ning pseudonüümi all esitatud vastustest väljavõtete kasutamiseks. Intervjuud viidi läbi perioodil märts–aprill 2025.

Andmeanalüüs

Intervjuu käigus kogutud andmete analüüsimist alustati transkribeeriti TTÜ keeletehnoloogia labori abiga (Alumäe *et al.*, 2018). Transkriptsioonidest tekkinud failid korrastati, kuna neis esines palju vigu, mõnda helifaili kuulati mitu korda üle. Transkriptsioonid vormistati kirjastiilis Times New Roman, suurusega 12, reavahe 1,5 ning teksti kogupikkus oli 34 lehekülge.

Andmed kodeeriti ja moodustati pea- ja alamkategoriad. Tekstifailide kodeerimiseks kasutati andmetöötluskeskkonda QCMap. Esmalt sisestati antud keskkonda bakalaureusetöö oluline info: töö pealkiri, eesmärk ning uurimisküsimused, seejärel lisati keskkonda kõigi kaheksa intervjuu transkribeeritud failid. Kõigi kolme uurimisküsimuse puhul leiti tähenduslikud üksused, nendest omakorda loodi koodid ning need märgistati ja anti nimetused. Peale esmast kodeerimist vaadati veel korduvalt tekstid üle ning tehti koodide nimetustes korrekture. Intervjueritavate vastustest tekkis 49 koodi, millest siis omakorda moodustati sarnasuse alusel alamkategoriad. Kaaskodeerijat ei kasutatud. Esimese uurimisküsimuse alla tekkis kolm alamkategoriat, teise ja kolmanda uurimisküsimuse alla viis kategoriat. Nendest omakorda moodustus iga uurimisküsimuse alla üks peakategooria.

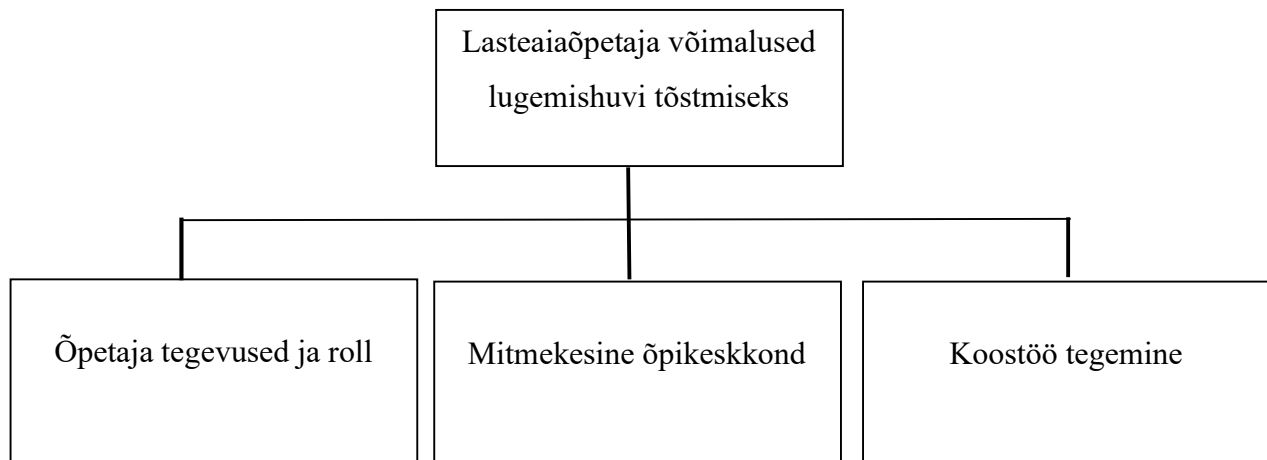
Tulemused

Uurimistöö tulemused on selles peatükis esitatud uurimisküsimuste kaupa. Tulemustest parema ülevaate saamiseks ning kategooriate mõistmiseks on kasutatud jooniseid. Tulemuste illustreerimiseks on esitatud väljavõtteid intervjuudest, lühemad tsitaadid on esitatud jutumärkides teksti sees ning pikemad tsitaadid on välja toodud eraldi taandega lõiguna. Uuringus osalenute nimed asendati pseudonüümidega (Õp1, Õp2 jne), et tagada nende anonüümsus.

Lasteaiaõpetajate võimalused lugemishuvi tõstmiseks

Esimese uurimisküsimuse „Millised võimalused on lasteaiaõpetajatel laste lugemishuvi tõsta?“ vastustest tekkinud koodid jagunesid kolmeks kategooriaks. Nimetatud tulemused on esitatud joonisel 1.

Joonis 1. Ülevaade esimese uurimisküsimuse kategooriatest

Kõik uuringus osalenud lasteaiaõpetajad ütlesid, et rühma laste lugemishuvi on varieeruv: igas rühmas on neid lapsi, kelle lugemishuvi on suur, ning ka neid, kellel raamatute vastu veel huvi ei ole. Vastates küsimusele, millised on lasteaiaõpetaja võimalused laste lugemishuvi tõstmiseks, toodi välja mitmeid erinevaid võimalusi ja tegevusi.

Õpetaja tegevuste ja rolli kategoorias mainiti ära kõige enam raamatute ettelugemist ja jutustamist. Toodi välja, et raamatute igapäevane ettelugemine nii hommikuringis kui ka unejutuna on üheks sagedasemaks õpetajapoolseks tegevuseks raamatutega tutvumisel ja lugemishuvi toetamisel. Lisaks mainiti veel lavastusmängude, rolli- ja situatsioonimängude mängimise lõputuid võimalusi. Intervjuudest selgus, et olulisel kohal on ka individuaalne töö lastega (täheõpe, sõnavara- ja kõnearendus), sest vähese sõnavara ja tähtede mittetundmise ning vähese lugemis- ja raamatuhuvi vahel on märgatud seost.

Rühma laste lugemishuvi on ilmselt erinev, sest lapsed on väga erinevad. On neid lapsi, no ilmselt nagu igas rühmaski, kes tunnevad väga suurt huvi raamatute vastu ja proovivad ise veerida ja pusida. Ja siis lapsed, kellel on raske tähtedega, võtavad ka ilmselt harvemini raamatuid kätte ja eelistavad pigem pildiraamatuid või nii. (Õp8)

Mitme lasteaiaõpetaja arvates on oluline lasteaiaõpetaja enda eeskuju. Näitena märgiti intervjuus, et „kõige põhilisem asi, kuidas me lapsi lasteaias õpetame ja suuname, on see, et tuleb ise eeskujuks olla. (...) Ega kui õpetajat ennast raamatud ei huvita, siis ei hakka ka lapsed nendest huvituma.“ (Õp4) Lisaks arvati et, „(...) ja no ma pean oluliseks, et lapsed näevad, et see raamat mulle ka meeldib, (...) et siis tekib ka lastel nagu suurem huvi, kui täiskasvanu seda huvi näitab, tuleb ilmselt lapsel ka huvi.“ (Õp2)

Mitmekesise õpikeskkonna all peeti kõige olulisemaks seda, et rühmas oleks lugemispesa, kus oleks mitmekesine raamatuvalik ning raamatud igal ajal laste jaoks kättesaadavad. Üks uurimises osalenud õpetaja on öelnud: „(...) tegelikult lugemispesas on raamatud ju kogu aeg välja pandud ja lastele igapäevaselt kättesaadavad. (...) see tekitabki juba lugemishuvi.“ (Õp5) Kõik lasteaiaõpetajad töid välja selle, et lugemispesa raamatuvalik peaks olema mitmekülgne ning kutsuv. Mainiti veel ära, et lugemishuvi suurendavad ka erinevad toetavad tegevused ja vahendid, näiteks kirjakeskuses tekstide kirjutamise võimalus, tähekaardid ja -plakatid jms.

Koostöö tegemise juures nimetati kõige enam laste kaasamist ning nende huvidega arvestamist. Intervjuudest ilmnes, et olulist rolli laste lugemishuvi toetamisel mängib koostöö lapsevanematega. Mitmed õpetajad töid välja, et lapse enda kodust kaasa võetud raamatud, eriti näiteks lapse lemmikraamatud aitavad suurendada laste isiklikku seotust ja tõsta huvi raamatute vastu. Lapsed tunnevad uhkust, kui nende oma raamatuid loetakse kogu rühmale unejutuks või pannakse kusagile näitusele. Samuti mainiti praktikaid, kus lapsevanemad ja lapsed koos valmistavad kodus raamatuid või temaatilisi lehekülgi, näiteks värviraamatud, ametiraamatud või

luuleraamatud. See ühistegevus - sageli näiteks teatrikuu, emakeelenädala jms raames - tugevdab lapse seotust kirjandusega ning toetab huvi lugemise vastu.

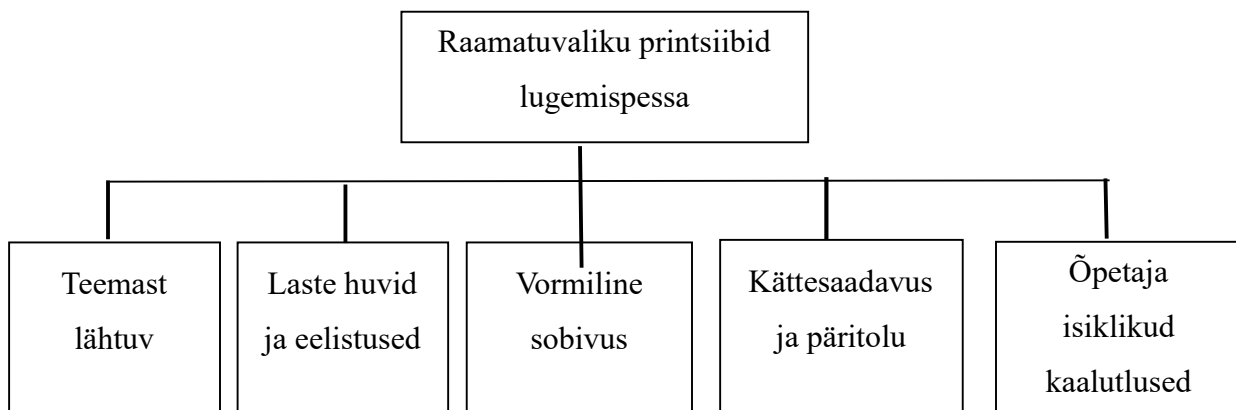
Võibolla veel kuidas motiveerida. Et koostöös vanematega on lapsed teinud kokkuvõtteid oma lemmikraamatust, oma lemmiktegelasest ja siis, kui me oma luuleraamatu tegime, siis oli ka no nii, et nad pidid ju ise selle luuletuse välja mõtlema, et mis seal raamatus on. Ja siis nad said igaüks selle raamatu. Ja siis nad tahtsid lugeda seda, veerisid kokku ja oli lugemishuvi kohe suurem. (Õp6)

Lisaks nimetasid kõik vastajad raamatukogu kui väga olulist partnerit laste lugemishuvi suurendamisel. Paljud õpetajad tõid vastamisel välja selle, et külastavad lastega raamatukogu sageli: seal kuulatakse tavaliselt etteloetud jutukesi, arutletakse kuuldu üle ja küsitakse küsimusi. Ühe õpetaja arvates on olulised mõlemad „(...) see raamatute tegemine või no koostöö peredega, see neile väga meeldib. No ja iga kuu käime raamatukogus, siis sealt laenutame raamatuid, siis kuu aega neid vaatame ja sirvime ja loeme (...), viime tagasi ja see neile ka väga meeldib.“ (Õp7) Eraldi toodi näitena välja ka see, et õpetajal on võimalus koostööd teha ka kolleegide, teiste rühmadega ning osaleda ülelasteaialistes temaatilistes projektides, üritustel, erinevates väljakutsetes, mis samas toetavad ka laste huvi lugemise, raamatute ja kirjutamise vastu.

Lugemispessa raamatute valimise printsiibid

Teise uurimisküsimuse „Milliste printsiipide järgi valivad lasteaiaõpetajad raamatuid lugemispessa?“ vastustest tekkinud koodid jagunesid viieks kategooriaks. Nimetatud tulemused on esitatud joonisel 2.

Joonis 2. Ülevaade teise uurimisküsimuse kategooriatest

Teemast lähtuva valiku puhul märkisid kõik õpetajad, et raamatute valik rühma lugemispessa lähtub väga sageli rühmas käsilolevatest projektidest või teemadest. Tihedamini toodi välja näiteid aastaegade, rahvakalendritähtpäevade (jõulud, sõbrapäev, teatrikuu jne), looduse, loomade jm teemade puhul. Leiti, et teemapõhine raamatuvalik toetab õppe- ja kasvatustööd ning aitab õpitavat teemat põhjalikumalt mõista ja tunnetada. Mitmed vastanud õpetajad leidsid, et raamatuvalik aitab toetada sotsiaalsete oskuste arendamist, näiteks raamatute kaudu arutatakse väärtuste või tunnete üle, tuues esile võrdlusmomente laste endi igapäevaeluga. Seega võimaldab teemakohane kirjandus lisaks teadmistele käsitleda ka sotsiaal-emotsionaalse arengu teemasid.

Tegelikult sa valid ju raamatuid ka selle järgi, et lastele natukenegi lähemale tuua teiste käitumist (...), et kui laps läheb lasteaeda, kuidas ta siis raamatus käitus ja mis seal juhtub ja niiviisi (...), et saaks arutada lastega, kas ta käitus hästi või valesti või mis ja miks ta tegi, et tekitada arutelu (...). (Õp1)

Laste huvide ja eelistuste alla koondunud vastustest selgus, et õpetajad kaasavad lapsi raamatute valikusse, küsides neilt otse, milliseid raamatuid nad rühma lugemispessa sooviksid. Mainiti, et õpetajatel on võimalus pidevalt jälgida laste mängu, tegevusi ja vestlusi ning valida raamatuid, mis läheksid vastavusse rühmas parasjagu domineerivate huvidega. Intervjuude käigus nimetati sageli huvisid looma- ja loodusraamatute, dinosauruste, autode, üksisarvikute, printsesside, kosmose- või tuntud multikategelaste raamatute vastu, mis on laste poolt alati hästi vastu võetud. Ühes intervjuus toodi välja „väga tähtis on laste huvi, siis ikka huvi alusel, sest lastel on huvid hästi erinevad.“ (Õp2) Märgati ka huvi kandumist ühelt lapselt teisele:

Mis ma olen vahepeal märganud, et kui nad tegid ise raamatuid (...) et kui näiteks ühel lapsel oli mingi kassiraamat, siis ilmus sinna ka teiste laste kodudest kassiraamatuid (...), et need on omavahel seotud ja et lastele nagu meeldib, kui on teistega samasuguseid raamatuid. (Õp2)

Vormilise sobivuse puhul pidasid intervjuueeritavad oluliseks lugemispessa valitud raamatute eakohasust ning lihtsust. Vastustest selgus, et lastele meeldivad erinevad interaktiivsed – heli tekitavad, klappidega, liigutatavate, volditavate piltidega – ja pildirohked raamatud. Mitu õpetajat tõi välja, et peale eakohasuse peaks arvestama ka sellega, et raamatud oleksid teksti poolest

lihtsad, eelistatakse trükitähti ja suuremat kirjasuurst, et lastel oleks võimalik iseseisvalt tähti või sõnu kokku veerida. See omakorda tekitab huvi ja toetab laste esimesi iseseisvaid lugemiskatseid. Lisaks märgiti ära illustatsioonide kvaliteedi olulisus. Värviline ja haarav kujundus on õpetajate sõnul tihti see, mille järgi nad valivad just ka näiteks uudiskirjanduse hulgast raamatuid. Raamatute visuaalne välimus on väga tihti lapse jaoks just esmaseks huvi tekitajaks.

Kättesaadavuse ja päritolu puhul on sageli määravaks ka see, kust ja kuidas raamatud rühma jõuavad. Intervjuude käigus enim esile kerkinud allikas oli raamatukogu. Kõik vastanud õpetajad mainisid, et raamatukogu külastus, nii lastega ühiselt külastades kui ka iseseisvalt kirjandust otsides, on oluline raamatute valimise allikas. Sealt laenutatakse raamatuid nii teemakohaselt, ilmunud uudiskirjandust kui ka lihtsalt huvi äratamiseks. Mitmed uuritavad kinnitasid, et ka kodudest toodud raamatud (lapsed või lapsevanemad toovad rühma lemmikraamatuid), mida loetakse ühiselt näiteks unejuttudeks või pannakse lugemispessa, suurendab laste kaasamise võimalusi, mis omakorda tõstab laste lugemishuvi. Uuringus osalejad mainisid, et väga sageli valitakse rühma lugemispessa raamatuid iseseisvalt või koos lastega ka lasteaia metoodikariivilt. Valik sõltub sageli ka rühma laste huvidest, teemadest ja lastelt lähtuvatest ettepanekutest. Mitme õpetaja vastustest selgus, et ka õpetaja isiklikest kodustest raamaturiivilt tuuakse sageli rühma lugemispessa raamatuid. Mainiti, et olles ise raamatuhuvilised, koguvad nad teadlikult lastekirjandust ning jagavad seda meelsasti ka rühmaga. Uuringus tunnistasid mitmed õpetajad, et valik ei sõltu sageli ainult soovidest või laste huvist, vaid tihti ka sellest, milliseid raamatuid on mugavalt ja kiiresti kättesaadavad. Kuna uute raamatute ostmise on sageli rahaliselt ja ajaliselt piiratud, toetuvad õpetajad sageli juba olemasolevale valikule ning tuttavatele kohtadele, nagu näiteks raamatukogu, isiklik kogemus, kollegidelt saadud soovitused või jagatud materjalid. Vestluse käigus meenus mõnel õpetajal ka see, et aastate jooksul on mõnes rühmas lapsevanemad toonud vanu raamatuid püsivaks kasutamiseks, samuti on lasteaedadele ja rühmadele tehtud kingitusi erinevate projektide või annetuste kaudu.

Õpetaja isiklike kaalutluste juures töid intervjueritavad välja, et raamatute valikut mõjutavad lisaks laste huvidele, temaatikale ja kättesaadavusele ka õpetaja enda väärtushinnangud, valiku põhimõtted, mälestused lapsepõlvest ning isiklik kogemus. Kogemuse

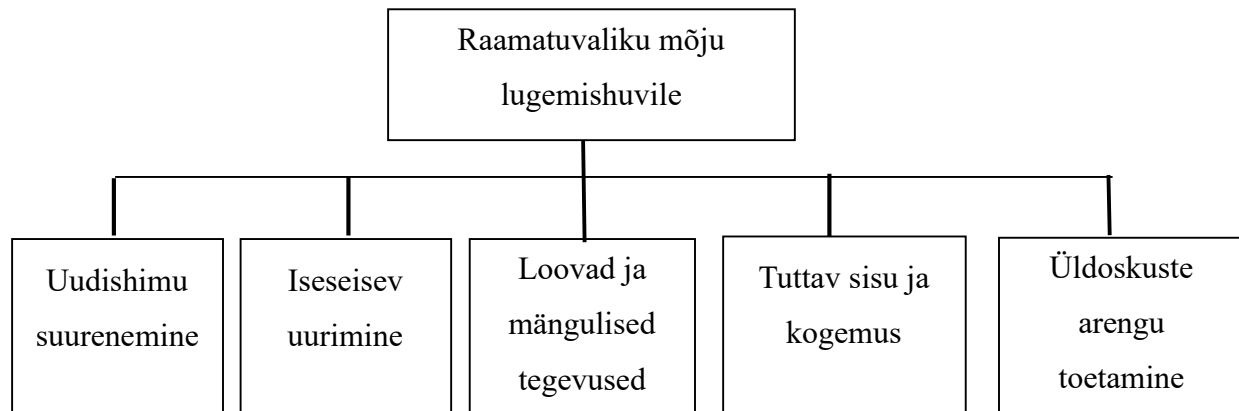
puhul välja toodud näide „(...) võibolla natukene ka minu enda kogemuse põhjal on seal head, mis mulle näiteks lapsepõlves endale väga meeldisid (...) Neid raamatuid olen ka toonud, see on ka oluline.“ (Õp2) Õpetajad mainisid, et nad usuvad, et neile lapsepõlves südamesse jäänud tekstid suudavad pakkuda lastele ka tänapäeval lugemiselamusi. „ (...) minu meelest on just nagu see vana ja klassikaline kirjandus see, mis lasteaiaaas sobib, hea variant seda lugemishuvi tekitada (...), need, mida kindlalt teame ja tunneme, mis ajast aega toimivad ja on tuntud. (...) et no, kes ei ole kokku puutunud n-ö klassikalise kirjandusega, et siis läheb nagu mingi osa kaduma (...) see nagu rahvapärand ja fraasid ja vanasõnad ja sellised asjad.“ (Õp4) Lisaks märgiti intervjuude käigus ära ka see, et raamatuid valib õpetaja ka enda väärtushinnangutest, illustatsioonidest, raamatu visuaalsest poolest lähtudes.

Raamatuvaliku mõju lugemishuvile

Kolmanda uurimisküsimuse „Kuidas saab lugemispesade raamatuvalik lasteaiaõpetajate arvates lugemishuvile kaasa aidata?“ vastustest tekkinud koodid jagunesid viieks kategooriaks.

Nimetatud tulemused on esitatud joonisel 3.

Joonis 3. Ülevaade kolmanda uurimisküsimuse kategooriatest

Uudishimu suurenemise puhul tõid uurimuses osalejad esile, et uute raamatute lugemispessa lisamisel on märgata laste uudishimu suurenemist ning huvi lisatud raamatute vastu. Sageli väljendub see mitme õpetaja arvates nii, et lapsed ise küsivad ettelugemist, koos nende vaatamist või uurimist. Intervjuudest selgus, et viis, kuidas raamatuid lastele tutvustatakse, on samuti oluline, näitena nimetati ettelugemist, ühist arutelu ning vaatamist hommikuringis või

individuaalselt, lisaks veel raamatute asetamist lugemispesast eraldi nähtavale kohale (lauale, aknalauale). Mõned õpetajad ütlesid, et lapsed võtavad sageli ise initsiatiivi ja uurivad raamatuid enne, kui neid isegi “ametlikult” tutvustatud on. Õpetajad märkisid, et raamatukogust raamatute laenutamine ning koduste raamatute rühma kaasa toomine suurendab samuti aktiivsust lugemispesas. Mõnes rühmas on levinud nähtus, et kui üks laps avastab uue raamatu, siis ta kutsub sõbrad vaatama – „Tule vaata!“ või „Mul on uus raamat!“. Selline sotsiaalne jagamine võimendab uudishimu ka teistes lastes.

Iseisva uurimise all toodi välja, et lugemispesa toimib keskkonnana, mis toetab laste iseseisvat raamatuhuvi avaldumist ja arendamist, kui seal leiduvad raamatud on lastele huvipakkuvad, kättesaadavad ja sobivalt eksponeeritud. Mitmed õpetajad märkisid, et lapsed võtavad sageli ise initsiatiivi, et raamatuid uurida – nad lähevad omal soovil lugemispessa, valivad endale sobiva teose ning süvenevad selle sirvimisse või piltide vaatamisse. Mõned lapsed püüavad iseseisvalt veerida või küsivad õpetajalt, mis seal kirjas on. Õpetajad mainisid veel, et sageli see veerida proovimine ja sõnade kokkulugemine on teistele eeskuju andev, siis tahavad sõbrad ka sama teha. Uuringus osalenud õpetajate arvates suureneb huvipakkuvate raamatutega toimetamisel lisaks lugemishuvi suurenemisele ka huvi tähtede õppimise ja kirjutamise vastu.

Loovate ja mänguliste tegevuste all märgati, et mõnel juhul laiendavad lapsed lugemiskogemust ise edasi, jutustavad loetud loo ümber, mängivad seda läbi või teevad raamatu põhjal joonistusi ja meisterdusi. Näitena toodi välja hetked, kus lapsed joonistasid oma lemmiktegelasi või tegid omaenda raamatuid, mängiti sõpradega muinasjuttude põhjal lavastusmänge, tehti lauateatrit. Intervjuude põhjal ilmnis, et lugemispesa raamatuvalik ei jää pelgalt passiivseks lugemisallikaks, vaid muutub sageli ka loovuse ja mängu käivitajaks. Mitmed õpetajad vastasid, et raamatute põhjal luuakse lavastusmänge, etendusi ja rollimänge, näiteks teatrikuu või mõne projekti ajal. Loovate tegevustega seoses nimetasid õpetajad, et lapsed joonistasid sageli raamatutes nähtud tegelasi või olukordi. Mõned õpetajad mainisid, et lapsed koostasid ise ka raamatuid. Üks õpetaja rääkis luuleraamatu koostamisest, kus lapsed mõtlesid ise luuletusi välja, trükkisid teksti ise arvutisse ja need luuletused köideti raamatuks kokku.

Tuttava sisu ja kogemuse juures kirjeldasid õpetajad, et lapsed tunnevad suurt huvi selliste raamatute vastu, mille tegelased või olukorrad sarnanevad nende endi igapäevaeluga. Näiteks annavad lood lasteaiaelust, sõpradest või igapäevatoimingutest lastele võimaluse samastuda ja

oma kogemusega võrrelda. Mitmed intervjuueeritavad tõid välja, et lapsed haaravad innukamalt raamatuid, kus on tegelased, keda nad on näinud filmides (nt Sipsik, Käpapatrull, Disney tegelased). Ühe õpetaja poolt esile toodud suurema huvi näide “ (...) ongi need kaasaegsed, mis on tehtud multifilmide teemale, nt Käpapatrull ja muidugi Sipsik on populaarne siin vahepeal ja no siis ka see mis just televiisorist parasjagu tuleb.” (Õp3) Kui lastel on kodus samad või nendega sarnased raamatud, siis tekib raamatuga isiklik side – nad tunnevad uhkust, kui saavad oma raamatu rühma tuua või jagada, mida nad kodus loevad. Üks õpetaja märkis, et lapsed räägivad sageli, milliseid raamatuid nad kodus on lugenud. See info aitab õpetajatel paremini mõista, mis teemad ja stiilid neile huvi pakuvad.

Üldoskuste arengu toetamise all toodi esile, et ettelugemiste ja raamatul põhinevate vestluste kaudu arenevad ka laste kuulamisoskus, loogiline mõtlemine ja keskendumisoskus. Mõned õpetajad tõid näiteid ja märkasid ka seda, kuidas raamatute teemad toetaksid rühmas ettetulevate konfliktide lahendamist või soovitud käitumismustrite selgitamist. Mainiti veel seda, et kui laps vajab rahunemist või rahulikumat tegevust, siis ühe variandina soovitatakse lapsel minna lugemispessa. “(...) ja no, kui vahest suunadki, et kui seal ülemeelikuks läheb natukene, ütledki et ole ja istu seal pesas natukene, võta üks raamat ja vaata seda, siis tavaliselt nad ikkagi vaatavad ja rahunevad.” (Õp3)

Arutelu

Selle bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada, kuidas toetavad lasteaiaõpetajad laste lugemishuvi, millest lähtudes valitakse raamatuid lugemispessa ja milline on lasteaiaõpetajate arvates lugemispessa raamatute mõju 5-6aastaste laste lugemishuvile. Töö eesmärgist lähtuvalt püstitati kolm uurimisküsimust, mis võeti intervjuu küsimuste koostamisel aluseks.

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada saada, millised võimalused on lasteaiaõpetajatel laste lugemishuvi tõsta. Vastustest selgus, et lasteaiaõpetajad peavad oluliseks raamatute ettelugemist ja jutustamist. Ka Kaljo (2017) uurimusest selgus, et kõige sagedamini kasutasid lasteaiaõpetajad lastekirjandust just ettelugemisel. Tähtsustati ka raamatute põhjal tehtavaid erinevaid loovaid tegevusi, nt lavastus- ja rollimängud, joonistamine, raamatute valmistamine. Uurimises osalenud tõid välja, et koostöö tegemine vanemate, raamatukogu ja lastega on samuti väga oluline lastes lugemishuvi tekitamisel. Mitmed õpetajad rõhutasid ka koostöö tähtsust laste

ja vanematega ning eeskujuks olemise olulisust. Sama kinnitavad ka Jürimäe jt (2021). Märgitakse ka lugemispesa kui turvalise keskkonna tähtsust. Ka Nugin (2013) kinnitab, et kodusus teeb rühmaruumist ja lugemiskeskonnast midagi enam kui lihtsalt õppimise koha.

Teise uurimisküsimusega sooviti teada saada, milliste printsiipide järgi valivad lasteaiaõpetajad raamatuid lugemispessa. Kõik intervjueritavad märkisid, et enamasti sõltub raamatute valik rühmas käsitletavatest teemadest, tähtpäevadest ja aastaaegadest. Tähtsaimaks peeti raamatute valimisel ka laste huvidega arvestamist. Väga sageli valitakse rühma lugemispessa raamatuid iseseisvalt või koos lastega lasteaia metoodikariulitelt. Siit saab järeldada, et kui lasteaia metoodikariul on kvaliteetsete raamatutega varustatud, siis saab sealt neid ka lugemispessa tuua, seega vajab ka see riik pidevat tähelepanu ja uuendamist. Kuna uute raamatute ostmine on sageli rahanappuse tõttu piiratud, toetuvad õpetajad sageli juba olemasolevale valikule. Selgus ka, et uudiskirjandust saadakse raamatukogust, vana ja läbiproovitud tuuakse kodust ja lugemispessa toodavate raamatute valikul toetatakse isiklikule kogemusele, kolleegidelt saadud soovitudele või jagatud materjalidele. Uurimusest selgus, et peale eakohase sisu on oluline jälgida ka raamatute välimust ning illustratsioone. Ka Kuriku uurimus (2012) tõi välja, et raamatute valiku puhul on tähtis eakohasus, õpetlik sisu, oluliseks peeti illustratsioone ja raamatute kättesaadavust. Kahjuks oli üsna vähe esindatud uudiskirjanduse printsiip, kuigi praegu ilmuvad lasteraamatud kajastavad laste igapäeva elu ja sealt saadav äratundmine võib just lugemishuvi tekitada. Tänapäevale keskendumise kaudu areneb lapse isikliku mina tunnetamine (Sulaiman, 2016).

Kolmanda uurimisküsimusega sooviti teada saada, kuidas saab lugemispesade raamatuvalik lasteaiaõpetajate arvates lugemishuvile kaasa aidata. Peamiselt jäi intervjuudest kõlama mõte, et uute raamatute lugemispessa lisamine ja sealse väljapaneku vahetumine tõstavad huvi. Ka Pajo ja Rüsse (2013) ütlevad, et lugemispesa ei saa kunagi täiesti valmis, vaid täieneb kogu aeg. Intervjuudest selgus, et oluline on ka lugemispessa lisatud raamatuid tutvustada ja pakkuda toetavat lugemiskeskkonda. Ka Lerkkanen (2007) ütleb, et täiskasvanul on oluline roll lugemisse positiivse suhtumise kujundamisel ning selliste olukordade loomisel, kus lapsel oleks võimalik lugema õppida. Uuritavate vastustest selgus, et lapsed tunnevad suurt huvi raamatute vastu, mis on tuttava sisuga ning milles olukorrad annavad võimaluse samastuda ja oma kogemusega võrrelda. Samuti haaravad õpetajate sõnul lapsed raamatuid, mille tegelased on neile

filmidest tuttavad. Siit saab järeldada, et lugemispesa võiks varustada lastele tuttavatest tegelastest rääkivate raamatutega, see aga tõstab uuesti esile märksõna „uudiskirjandus“.

Uuringus osalenud lasteaiaõpetajad pidasid uuritud teemat väga huvitavaks ning olid veendumusel, et raamatute mitmekülgne valik rühmas ning õpetaja teadlikud tegevused lugemishuvi toetamiseks on väga olulised. Intervjuueritavad tõid välja, et nad ei ole igapäevaselt väga mõelnudki, milline peaks olema raamatupesas raamatute vahetamise sagedus, kust leida sinna raamatuid ning kas ja kui suur on erinevus klassikalise kirjanduse ja uudiskirjanduse kasutamise vahel.

Töö piirangud ja praktiline väärtus

Selle bakalaureusetöö piiranguks on asjaolu, et intervjuus olid küsimused suunatud uudiskirjanduse kasuks, aga vastused seda ülekaalukalt ei toetanud. Kitsaskohaks võib lugeda ka seda, et töö fookuse hoidmisega tekkis raskusi.

Bakalaureusetöö praktiliseks väärtuseks võib pidada teadmist, et lugemispesas olevate raamatute valik mõjutab lasteaiaõpetajate kogemustele tuginedes laste lugemishuvi palju ja lugemispesa väljapaneku regulaarne uuendamine võib seda huvi veelgi tõsta. Samuti tõstas intervjuudest idee lasteaia metoodikariivis oleva raamatuvaliku mitmekesisusest, sest nii saab vähema aja- ja rahakuluga rühmade lugemispesade valikuid siiski järjepidevalt muuta.

Edasistes uuringutes võiks rohkem keskenduda sihipäraselt uudiskirjandusele ja selle kasutamise kogemustele, et pöörata tähelepanu selles töös pisut varju jäänud olulisele teemale.

Tänuõnad

Autor annab kõige suuremad tänuõnad lõputöö juhendajale Ilona Võigule mõistva ja toetava juhendamise ning motiveerimise eest. Samuti tänab autor kõiki lasteaiaõpetajaid, kes andsid oma panuse lõputöö valmimisse. Soojad ja siirad tänuõnad ka autori lähedastele, kes on olnud sellel teekonnal kannatlikud, toetavad ning mõistvad.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Merje Tuhkur

/allkirjastatud digitaalselt/

16.05.2025

Kasutatud kirjandus

- Alumäe, T., Tilk, O., & Asadullah. (2018). *Advanced Rich Transcription System for Estonian Speech Baltic HLT*. <http://bark.phon.ioc.ee/webtrans/>
- Brasel, N. H., & Levin, J. N. (2016). Building Positive Identity Development Through the Use Of Authentically Culturally Diverse Children's Literature.
- Crippen, M. (2012). The Value of Children's Literature. Luther College. <https://www.luther.edu/oneota-reading-journal/archive/2012/the-value-of-childrens-literature/>
- Crisp, T., Knezek, S., Quinn, M., Bingham, G., Girardeau, K., & Starks, F. (2016). The diversity of children's literature in early childhood classroom libraries. *Journal of Children's Literature*, 42(2), 172.
- Heroman, C., & Jones, C. (2004). *Literacy: The Creative Curriculum Approach*. Delmar Cengage Learning.
- Jürimäe, M., Liinev, M., Lukanenok, K., Pandis, M., & Mürsepp, M. (2021, 5. veebruar). Lugemispesad jätkavad uue hooga. *Õpetajate Leht*. <https://opleht.ee/2021/02/lugemispesadjatkad-uu-e-hooga/>
- Kaljo, L. (2017). *Eesti lastekirjanduse kasutamise kahe Kohtla-Järve lasteaia näitel*. [Bakalaureusetöö, Tartu Ülikooli Narva Kolledž], ADA <https://dspace.ut.ee/items/11a011ac-a0c8-427a-a8ea-32bb3b1d8652>
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). *Riigi Teataja I 2008*, 23, 152. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>
- Kurik, K. (2012). *Lasteaiaõpetajate arvamused lasteraamatute kasutamisest laste kooliks ettevalmistamisel*. [Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool], ADA <https://dspace.ut.ee/items/bd170f17-77a4-438d-90b9-44e40bc4179d>
- Laamann, A. (2014). *Kirjaoskust toetav õpikeskkond lasteaia tavarühmas ja lugemispesaga rühmas*. [Magistritöö. Tallinna Ülikool.] ETERA <https://www.etera.ee/zoom/1602/view?page=1&p=separate&tool=info>
- Laherand, M. L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Sulesepp
- Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., & Strömpl, J. (2014). *Andmekogumismeetodid. Intervjuu*. <http://samm.ut.ee/intervjuu>

- Lerkkanen, M-K. (2007). *Lugema õppimine ja õpetamine*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Lerkkanen, M.-K., Kiuru, N., Pakarinen, E., Viljaranta, J., Poikkeus, A. M., Rasku-Puttonen, H., Siekkinen, M. & Nurmi, J. E. (2012). The role of teaching practices in the development of children's interest in reading and mathematics in kindergarten. *Contemporary Educational Psychology*, 37(4), 266–279.
- Nugin, K. (2013). *Üldõpetuse rakendamine lasteaias*. Tartu: AS Atlex
- Padrik, M., & Hallap, M. (2008). Keel ja kõne: kuulamine ja kõnelemine, lugemine ja kirjutamine. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas (lk 293)*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Pajo, K. & Rüsse, M. (2013, 10. märts). Laste meelispai - lugemispesa. *Õpetajate Leht*.
<https://opleht.ee/2013/03/laste-meelispai-lugemispesa/>
- Pittelkow, K., & Jacob, A. (2004). *Andekas laps. Väike Vanker*.
- Puksand, H. (2020, 14. veebruar). Lugemisoskus on oluline. *Õpetajate Leht*.
<https://opleht.ee/2020/02/lugemisoskus-on-oluline/>
- Rämmer, A. (2014). Valimi moodustamine. K. Rootalu, (Toim). *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>
- Schmidt, T. (Toim). (2021). *Lapsekeskne demokraatlik lasteaed. Step by Step haridusprogramm*. Trükikoda Paar.
- Soone, T. (2015). *Otse naelapea pihta*. Raamatukogu.1, 4.
<https://www.digar.ee/viewer/et/nlibdigar:244427/185027/page/4>
- Sulaiman, N. F. (2016). Challenging environment in children's literature classic. *International Ejournal of Advances in Social Sciences*, 2(4), 195.
- Sweet, A.P. (2000). *Ten Proven Principles for Teaching Reading*. Institute of Education Sciences.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED447441.pdf>
- Taks-Titarenko, H. (2014). *Õpetaja roll lugemiskeskonna loojana*. [Magistritöö. Tallinna Ülikool]. ETERA.
<https://www.etera.ee/zoom/325/view?page=1&p=separate&tool=info>
- Tintso, E.S. (2018). *Lasteraamatute valimine ja kasutamine 5-6aastaste lasteaiaste lugemishuvi äratamiseks lasteaiadõpetajate arvamuste näitel*. [bakalaureusetöö, Tartu Ülikool]. ADA.
<https://dspace.ut.ee/items/0e242abc-c4af-4ab5-a34a-3381ceba4715>

Vesiko, M. (2005). *Lugemiskeskond lasteasutuses: lugemispesa loomine ja toimimine.*

Publitseerimata magistritöö. Tallinna Ülikool.

Vesiko-Liinev, M. (2014). *Lugemispesa projektist.*

https://docs.wixstatic.com/ugd/5f261c_f421e047bccd4f458e270cda2e214e99.pdf?index=true

Vorobjovski, S. (2015). *Lugemispesa roll laste lugema ja kirjutama õpetamisel lasteaias.*

[Lõputöö, Tallinna Ülikool], ETERA.

<https://www.etera.ee/zoom/8980/view?page=1&p=separate&tool=info>

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes.*

<http://hdl.handle.net/10062/36419>

Lisa 1. Intervjuu kava

1. Alustuseks küsiks in Teie vanust ja kui kaua olete lasteaiaõpetajana töötanud?
2. Kui vanad on hetkel Teie rühma lapsed?
3. Kuidas hindate oma rühma laste lugemishuvi?
4. Kuidas saaks õpetaja motiveerida lapsi raamatutest huvituma?
5. Kui tihti olete oma rühma lugemispesas raamatuid vahetanud? (Regulaarselt või vastavalt võimalusele?)
6. Kes tavaliselt Teie rühma lugemispesas raamatuid vahetab?
7. Kust Te oma rühma lugemispessa raamatuid toote?
8. Mille alusel Te oma rühma lugemispessa raamatuid valite?
9. Kuidas lapsed lugemispesa väljapaneku vahetumise järel seal käituvad? Kas nad on huvitatud uuest rohkem kui sellest, mis juba pikemat aega väljas on olnud?
10. Milliseid raamatuid Teie rühma lapsed lugemispesas Teie arvates eelistavad?
11. Mida tähendab Teie jaoks uudiskirjandus?
12. Kust hangite informatsiooni ilmunud uudiskirjanduse kohta?
13. Kui tihti otsite või leiate infot uudiskirjanduse kohta?
14. Mille alusel teete uudiskirjanduse hulgast valiku oma rühma lugemispesa jaoks?
15. Milliseid lisavõimalusi pakub õpetajale uudiskirjanduse toomine rühma?
16. Kuidas tutvustate lastele rühma toodud uudiskirjandust?
17. Millist mõju on laste lugemishuvile avaldanud uudiskirjanduse toomine lugemispessa?
18. Mida Te sooviksite veel teema kohta lisada?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Merje Tuhkur,

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Lasteaiaõpetajate arvamused lugemishuvi toetamisest ja lugemispesa raamatuvaliku mõjust 5-6aastaste laste lugemishuvile”, mille juhendaja on Ilona Võik, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi ADA kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi ADA kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Merje Tuhkur

16.05.2025